

Toekomstverwachtingen van Moslimjongeren in Nederland

Veldwerk:

Analyse en rapportage:

Datum :

Het Opiniehuis

A. el Kaddouri

26 februari 2025

Samenvatting

In Nederland verschijnen regelmatig berichten dat moslims zich steeds minder veilig voelen en gevoelens van discriminatie en uitsluiting ervaren. Dit kan worden toegeschreven aan een verscherpt politiek klimaat, de opkomst van het populisme en wereldwijde conflicten. Als gevolg hiervan overwegen sommige moslims om Nederland te verlaten. Tot nu toe is er echter weinig onderzoek gedaan naar deze onderwerpen.

Op verzoek van het NPO-radioprogramma De Nieuws BV heeft Het Opiniehuis, onderzoeksbureau gespecialiseerd in opinieonderzoek onder bi-culturele Nederlanders, een onderzoek uitgevoerd onder Nederlandse moslimjongeren. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in hun toekomstverwachtingen, gevoelens van veiligheid, en ervaringen met discriminatie en uitsluiting. Daarnaast wordt gekeken naar de mate van religieuze praktijk en het vertrouwen in de politiek en de rechtsstaat, evenals de impact van islamofobie en de rol van de media.

Het onderzoek vond online plaats onder moslimjongeren in de leeftijdscategorie 18-35 jaar. Het bestond uit een online enquête aangevuld met persoonlijke interviews in vier grote steden: Rotterdam, Amsterdam, Utrecht en Den Haag. Ook zijn bezoekers van de Ramadanbeurs geïnterviewd. Het veldwerk werd uitgevoerd van 17 tot 23 februari 2025 en omvatte 514 respondenten met een islamitische achtergrond, voornamelijk van Turkse (38%) en Marokkaanse (39%) afkomst. De respondenten waren gelijk verdeeld over geslacht, opleiding en dagelijkse bezigheid.

De resultaten van het onderzoek zijn gestructureerd rond verschillende thema's, waaronder de mate van religieuze praktijk, gevoelens van veiligheid, ervaringen van discriminatie, vertrouwen in de politiek en de rechtsstaat, en toekomstverwachtingen.

Uit de bevindingen blijkt dat 57% van de respondenten in sterke mate het geloof belijdt, terwijl 39% dit in enige mate doet. Ongeveer 30% van de respondenten voelt zich onveilig, met een hoger percentage onder vrouwen (35%). De mate van geloofspraktijk beïnvloedt het gevoel van onveiligheid; 35% van de sterk praktiserende moslims voelt zich onveilig, vergeleken met 27% van de minder praktiserende en slechts 8% van de niet-praktiserende moslims.

41% van de respondenten geeft aan zich de afgelopen jaren onveiliger te voelen, met een hoger percentage onder vrouwelijke respondenten (45%). Moslims met een Marokkaanse achtergrond ervaren een groter gevoel van onveiligheid (46%) dan Turkse moslims (39%). De oorzaken van onveiligheid zijn divers, met 23% die islamofobie als reden noemt en 19% die discriminatie en uitsluiting door anderen aanhaalt.

Maar liefst 89% van de respondenten heeft geen vertrouwen in de Nederlandse politiek, waarbij moslims met een Marokkaanse achtergrond het minste vertrouwen hebben (93%). Slechts 13% van de respondenten met een andere achtergrond heeft vertrouwen in de politiek. De recente politieke ontwikkelingen, zoals het nieuwe kabinet Schoof, hebben het vertrouwen niet bevorderd; 61% van de respondenten voelt zich somberder over de toekomst.

Samenvatting

De respondenten gaven verschillende redenen voor hun gebrek aan vertrouwen, waaronder de manier waarop er over moslims wordt gesproken en de omgangsvormen van politici. Zesenvertig procent heeft vertrouwen in de rechters en de rechtsstaat, met het hoogste vertrouwen onder niet-praktiserende moslims.

Driekwart (76%) van de respondenten maakt zich zorgen over opkomend populisme, vooral onder Marokkaans-Nederlandse moslims (81%). Wat betreft toekomstverwachtingen heeft 34% een positieve kijk, terwijl een gelijk percentage negatief is. Moslims met een Marokkaanse achtergrond zijn het somberst over hun toekomst in Nederland.

Twaalf procent van de respondenten zegt dat hun beeld van de toekomst in Nederland positief is veranderd, terwijl 55% aangeeft dat dit juist in negatieve zin is veranderd. De redenen voor deze veranderingen zijn onder andere het politieke klimaat, islamofobie en mediarepresentatie.

Tweederde (65%) van de ondervraagde moslimjongeren overweegt Nederland te verlaten, met de hoogste percentages onder Marokkaans-Nederlandse jongeren (84%). De meest genoemde redenen om Nederland te verlaten zijn veiligheid, de wens om naar een islamitisch land te verhuizen, en persoonlijke waarden. De meest populaire bestemmingen zijn Turkije, Marokko en het Midden-Oosten, maar ook landen zoals Canada en Spanje worden genoemd.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.	5
1.1	Algemeen.	5
1.2	Uitvoering onderzoek.	5
1.3	Kenmerken respondenten.	5
1.4	Leeswijzer.	6
2.	Resultaten enquête.	7
2.1	Mate van praktiseren van het islamitisch geloof.	7
2.2	Gevoelens van veiligheid.	8
2.3	Het vertrouwen in de politiek.	10
2.4	Het vertrouwen in rechters en de rechtsstaat.	14
2.5	Toekomstverwachtingen.	15
3.	Conclusies.	21

Bijlage

Vragenlijst

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Nederland telt meer dan 1,2 miljoen moslims, waarvan een aanzienlijk deel jonger is dan 50 jaar. Wat betreft de etnische achtergronden zijn de grootste groepen onder de Nederlandse moslims van Turkse achtergrond (ongeveer 30-35%). Ongeveer 25-30% van de moslims heeft een Marokkaanse achtergrond. Een kleinere, maar significante groep moslims in Nederland heeft een Surinaamse of Antilliaanse achtergrond. Daarnaast maken moslims uit landen zoals Irak, Syrië, Somalië en andere landen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika onderdeel van de Nederlandse bevolking. Deze groepen worden steeds groter door asiel en migratie.

Regelmatig verschijnen er berichten in de media waarin wordt aangegeven dat moslims zich steeds minder veilig voelen in Nederland en dat zij gevoelens van discriminatie en uitsluiting ervaren. Het verhardende politieke klimaat in Nederland, de opkomst van populisme en wereldwijde conflicten zouden mogelijk aan deze situatie ten grondslag kunnen liggen. Een gevolg hiervan kan zijn dat moslims zich minder prettig voelen in Nederland en overwegen het land te verlaten.

Recentelijk is er echter geen onderzoek uitgevoerd naar deze onderwerpen. Op verzoek van het NPO-radioprogramma De Nieuws BV heeft Het Opiniehuis, onderzoeksbureau gespecialiseerd in opinieonderzoek onder bi-culturele Nederlanders, een onderzoek opgezet onder Nederlandse moslimjongeren. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verkrijgen in de toekomstverwachtingen, gevoelens van veiligheid en de ervaringen van discriminatie en uitsluiting van moslims in Nederland.

Daarnaast willen wij met het onderzoek inzicht verschaffen in de mate van religieuze praktijk en het vertrouwen van moslims in de politiek, de rechtsstaat en maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de impact van islamofobie, de rol van de media en veranderingen in het politieke klimaat.

Tevens is het doel om te begrijpen of deze factoren bijdragen aan de keuze van moslims om Nederland in de toekomst eventueel te verlaten.

1.2 Uitvoering onderzoek

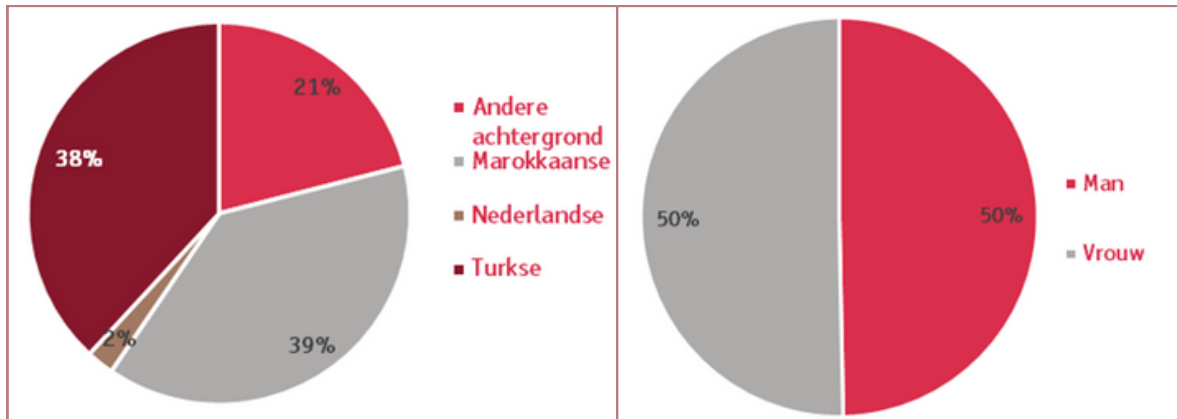
Het onderzoek is online uitgevoerd onder leden van het onderzoekspanel van Het Opiniehuis. Het onderzoek is aangevuld met persoonlijke interviews onder moslims in de vier grote steden: Rotterdam, Amsterdam, Utrecht en Den Haag. Daarnaast hebben wij bezoekers geïnterviewd van de Ramadanbeurs, die gehouden is in het weekend van 22 en 23 februari 2025.

Het veldwerk is uitgevoerd in de periode van 17 tot en met 23 februari 2025. U vindt de vragenlijst die wij hebben gebruikt in bijlage 1.

1.3 Uitvoering onderzoek

Het onderzoek richtte zich op Nederlanders die zich moslim voelen. In het onderzoek is een onderverdeling gemaakt tussen de groepen Nederlandse moslims op basis van etnische achtergrond. Bij het trekken van de steekproef is rekening gehouden met de leeftijd, het opleidingsniveau, het geslacht en de woonplaats van de respondenten.

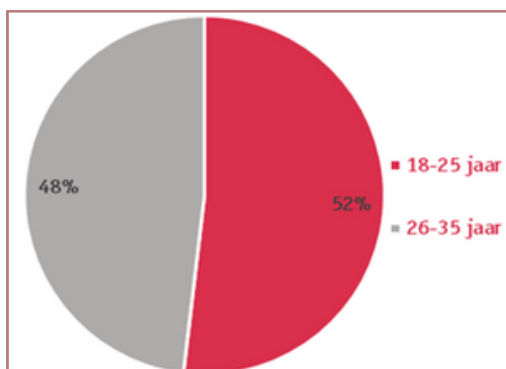
Met de genoemde aantallen respondenten is het mogelijk om een goede indicatie te geven van de sentimenten die leven onder deze groep Nederlandse moslims. Voor een statistisch betrouwbaar onderzoek is het echter noodzakelijk dat er per groep aanzienlijk grotere aantallen respondenten deelnemen aan het onderzoek.

Figuur 1 en 2: aantal respondenten naar migratieachtergrond en geslacht

Aan het onderzoek hebben 514 respondenten met een islamitisch geloof deelgenomen. Het betreft moslims met een diverse etnische achtergrond, waaronder de veelvoorkomende groepen Turkse (38%) en Marokkaanse Nederlanders (39%). Van de ondervraagde jongeren heeft 23% een andere etnische achtergrond, waaronder een Nederlandse, Surinaamse of Antilliaanse. Een deel van de respondenten heeft een achtergrond in het Midden-Oosten of Noord-Afrika.

Wat betreft het geslacht van de respondenten is 50% man en 50% vrouw. Van de respondenten bevindt 52% zich in de leeftijdscategorie van 18 tot 25 jaar, terwijl 48% zich in de leeftijdscategorie van 26 tot 35 jaar bevindt.

Figuur 3: leeftijd respondenten

1.4 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk bevat de resultaten van het onderzoek. We sluiten de rapportage af met een samenvatting van de belangrijkste conclusies.

Per enquêtevraag presenteren we de belangrijkste bevindingen, waarbij de uitkomsten worden uitgesplitst naar de variabelen etnische achtergrond, geslacht en de mate van praktiseren van het islamitische geloof. Het is belangrijk om rekening te houden met de lage respons per variabele, met name voor de categorieën "andere etnische achtergrond" en "niet praktiserend".

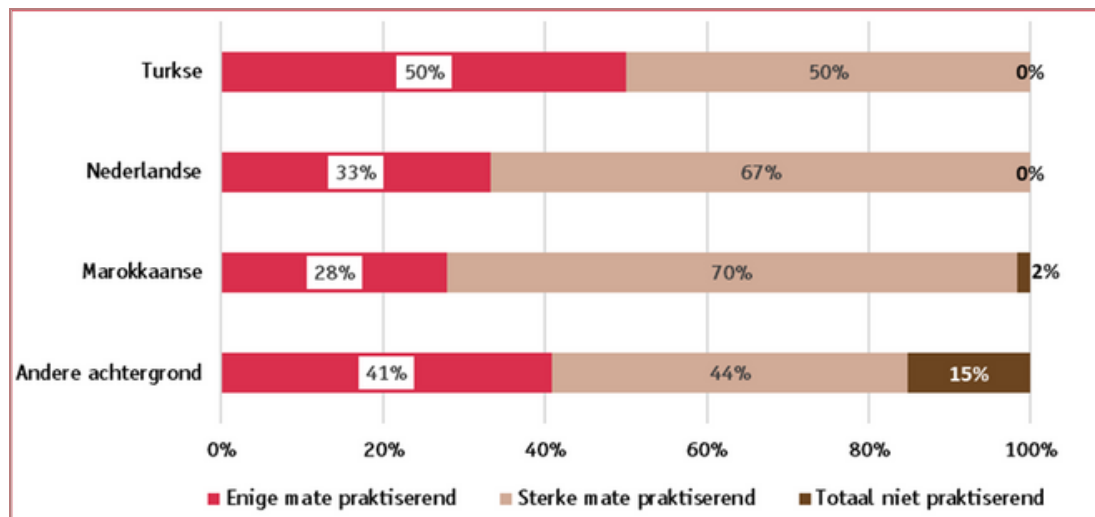
2. Resultaten enquête

2.1 Mate van praktiseren van het islamitisch geloof

Aan de respondenten is gevraagd naar hun religieuze overtuigingen en de mate waarin zij deze belijden. Van de respondenten geeft 57% aan dit in sterke mate te doen, 39% in enige mate, en slechts 4% is totaal niet praktiserend.

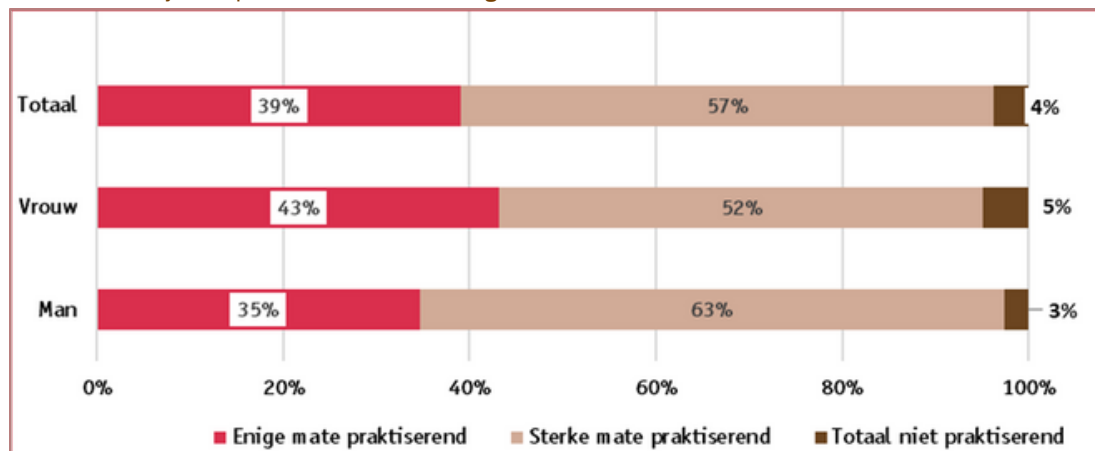
De onderstaande grafiek illustreert de mate van religieuze praktijk per etnische groep. Bij respondenten met een Turkse achtergrond is de verdeling gelijk: de helft praktiseert in sterke mate, terwijl de andere helft dit in mindere mate doet. Van de Marokkaanse Nederlanders geeft 70% aan het geloof sterk te praktiseren, terwijl 28% dit op een gematigde wijze doet.

Bij respondenten met een andere etnische achtergrond zegt 15% totaal niet te praktiseren.

Figuur 4: mate van praktiseren van geloof – onderscheid naar etnische afkomst

Onder de mannelijke respondenten zegt 63% in sterke mate het geloof te praktiseren, terwijl dit percentage onder vrouwelijke respondenten 52% bedraagt.

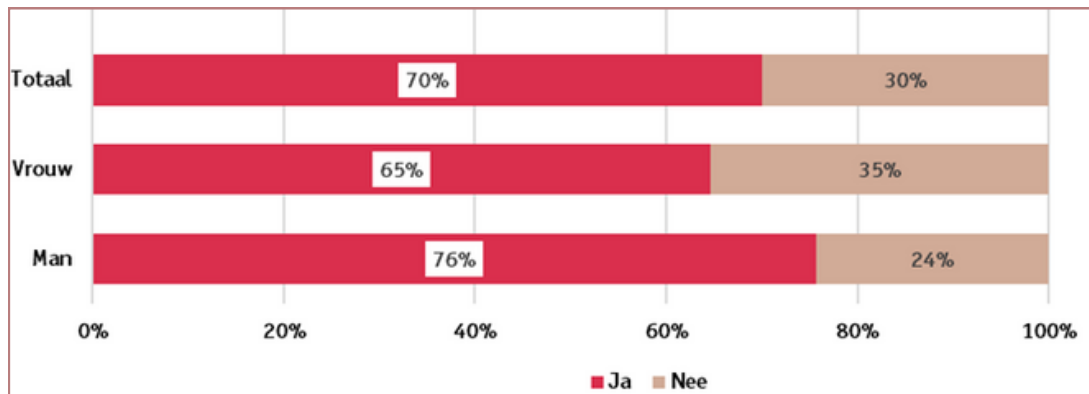

Figuur 5: mate van praktiseren van geloof – onderscheid naar geslacht

2.2 Gevoelens van veiligheid

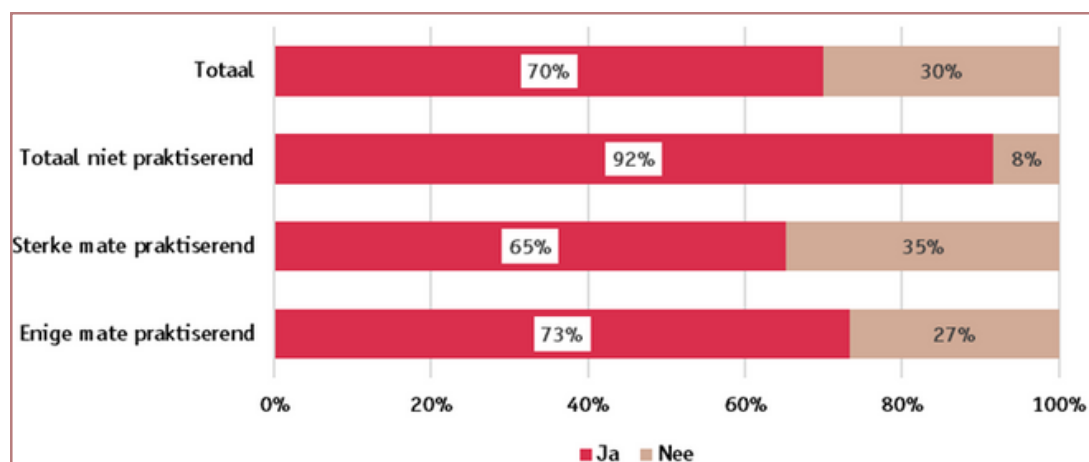
2.2.1 Voel jij je veilig in Nederland?

30% van de respondenten geeft aan zich onveilig te voelen. Onder de vrouwelijke respondenten ligt dit percentage zelfs op 35%. Bij de analyse van de verschillende etnische groepen zijn er geen significante verschillen waarneembaar.

Figuur 6: % respondenten dat zich (on)veilig voelt naar geslacht

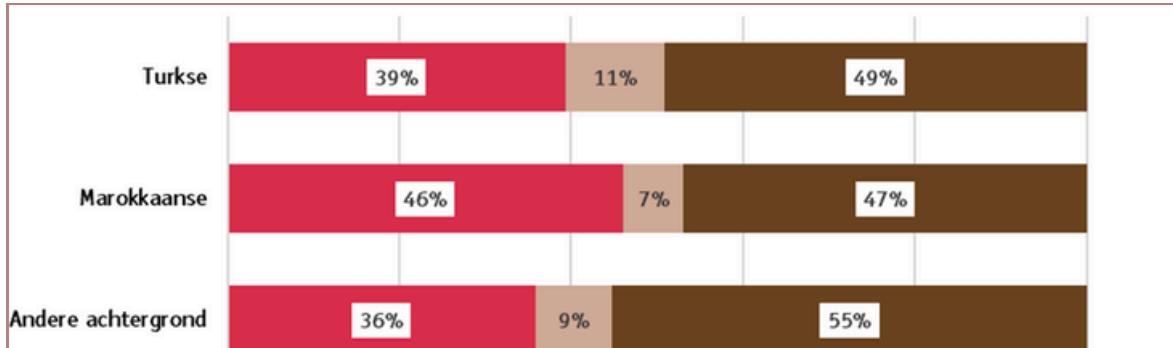
De mate van geloofspraktijk heeft invloed op het gevoel van onveiligheid. Van de groep die aangeeft het geloof sterk te praktiseren, voelt 35% zich onveilig. Bij de groep die minder praktiseert, bedraagt dit percentage 27%. Van de groep die aangeeft niet te praktiseren, voelt zich slechts 8% onveilig in Nederland.

Figuur 7: % respondenten dat zich (on)veilig voelt naar mate van praktiseren

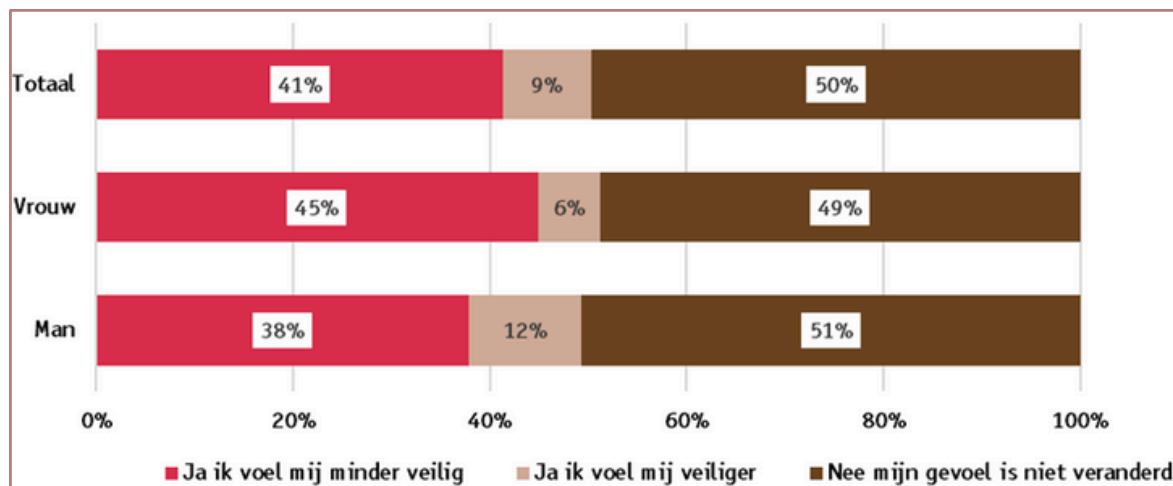
2.2.3 Is je gevoel van veiligheid veranderd de afgelopen jaren?

Moslims met een Marokkaanse achtergrond ervaren de afgelopen jaren een groter gevoel van onveiligheid (46%) in vergelijking met 39% van de moslims met een Turkse achtergrond.

Figuur 8: % ontwikkeling van onveiligheid naar etniciteit

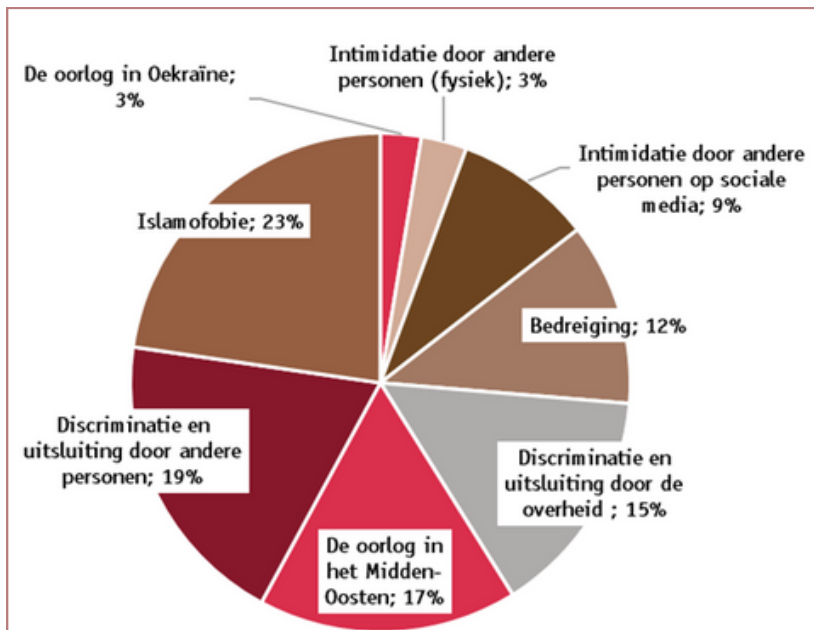
41% van de respondenten geeft aan zich de afgelopen jaren onveilig te voelen. Onder de vrouwelijke respondenten is dit percentage zelfs 45%.

Figuur 9: % ontwikkeling van onveiligheid naar geslacht

2.2.4 Waarom voel je je onveilig?

23% procent van de respondenten voelt zich onveilig als gevolg van islamofobie, terwijl 19% het gevoel van onveiligheid toeschrijft aan het ervaren van discriminatie en uitsluiting door anderen. 17% voelt zich onveilig door de oorlog in het Midden-Oosten. 15% ervaart onveiligheid door discriminatie en uitsluiting door de overheid, zoals de politie, het UWV en de Belastingdienst. 12% voelt zich onveilig door fysieke bedreiging vanwege hun geloof en 9% voelt zich geïntimideerd door andere personen op sociale media vanwege hun geloof.

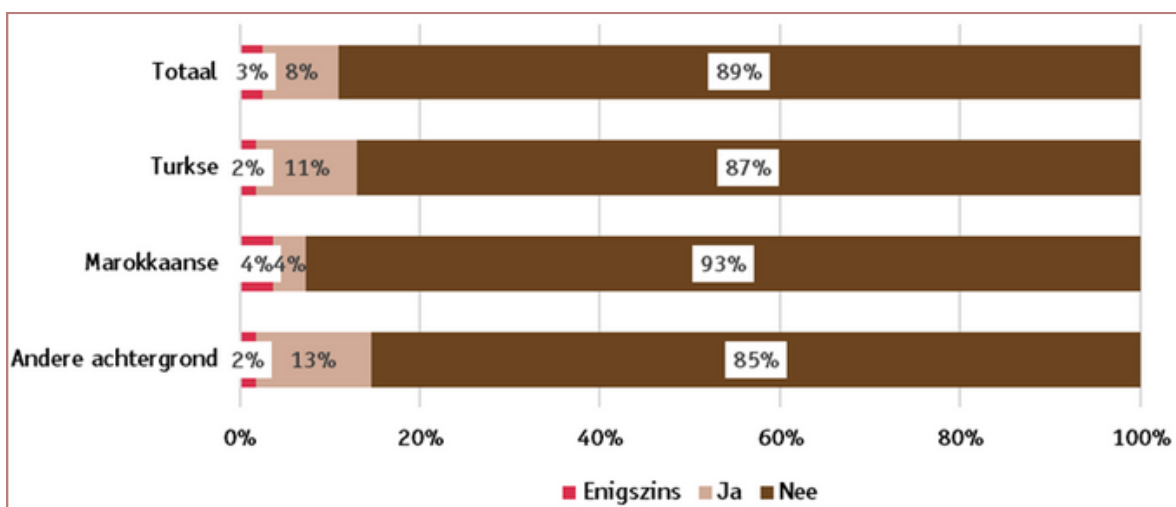

Figuur 10: % oorzaken van onveiligheid

2.3 Het vertrouwen in de politiek

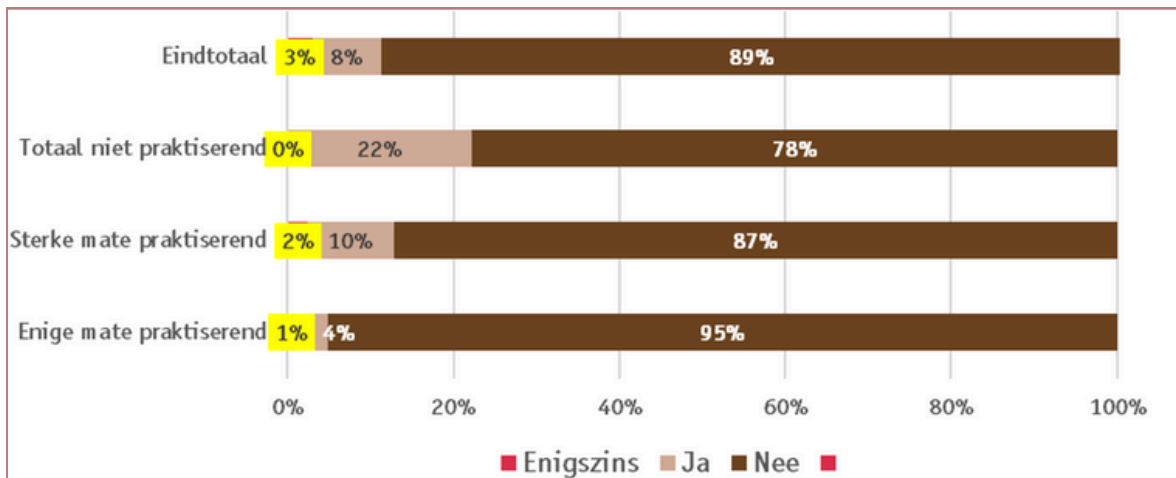
2.3.1 Heb je vertrouwen in de (Nederlandse) landelijke politiek?

Maar liefst 89% van de respondenten heeft geen vertrouwen in de Nederlandse politiek. Moslims met een Marokkaanse achtergrond hebben het minste vertrouwen in de politiek (93%), gevolgd door moslims met een Turkse achtergrond (87%). Moslims met een andere achtergrond hebben het meeste vertrouwen in de Nederlandse politiek (13%).

Figuur 11: % vertrouwen in de politiek naar etniciteit

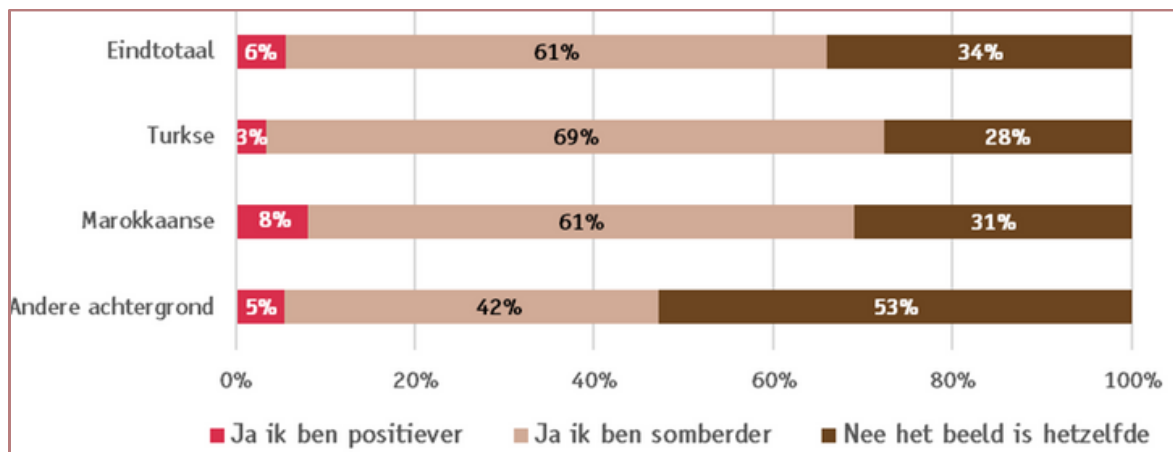
De onderstaande grafiek toont aan dat respondenten die in geringe mate de islam praktiseren het minste vertrouwen hebben in de Nederlandse politiek (95%). Respondenten die aangeven het geloof niet te praktiseren, hebben het meeste vertrouwen in de Nederlandse politiek (22%).

Figuur 12: % vertrouwen in de politiek naar mate van praktiseren

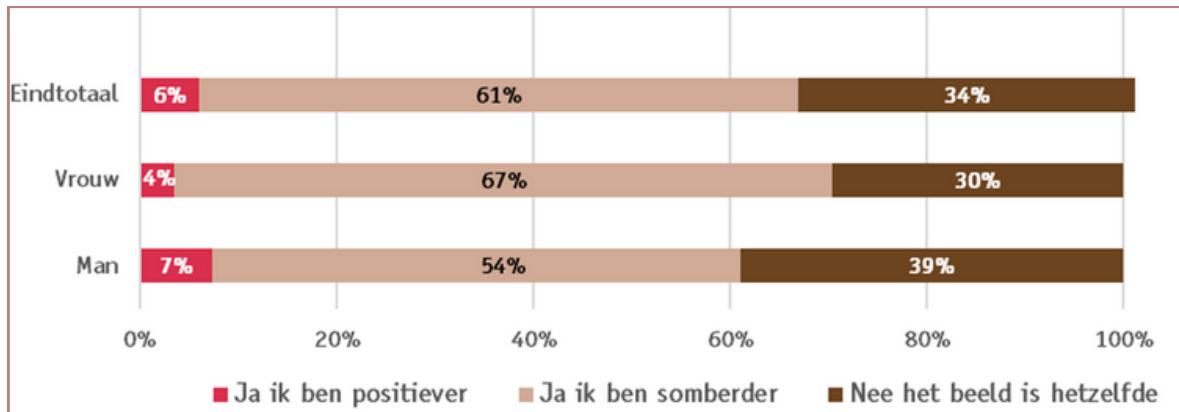
2.3.2 Is dit beeld veranderd sinds het aantreden van het kabinet Schoof?

Het nieuwe kabinet Schoof heeft het vertrouwen in de politiek niet bevorderd; 61% van de respondenten geeft aan somberder te zijn geworden. Moslims met een Turkse achtergrond zijn het somberst (69%), gevolgd door moslims met een Marokkaanse achtergrond (61%). Moslims met een andere achtergrond zijn het minst somber (42%).

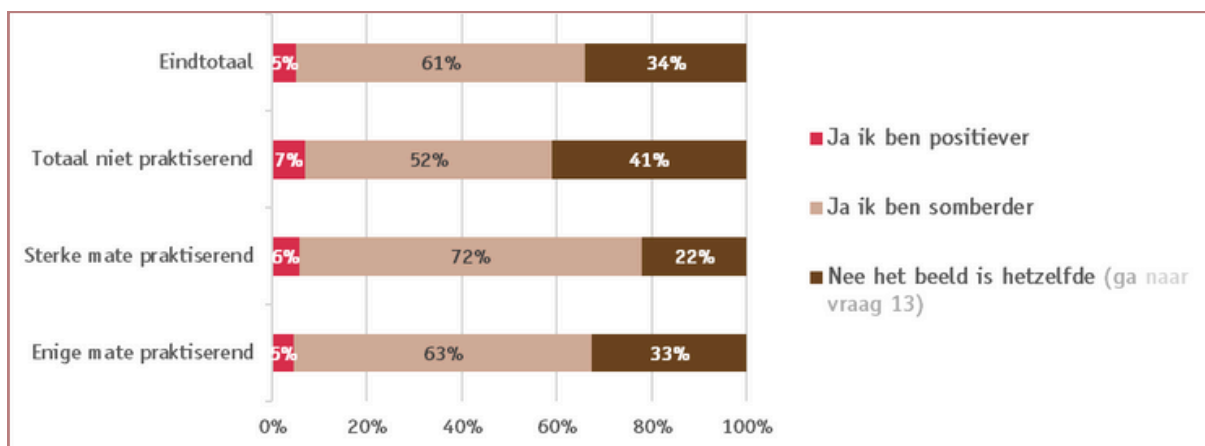
Figuur 13: % ontwikkeling vertrouwen in de politiek naar etniciteit

De onderstaande grafiek laat zien dat het verschil tussen vrouwen en mannen groter is; 67% van de vrouwen zegt somberder te zijn geworden, tegenover 54% van de mannen.

Figuur 14: % ontwikkeling vertrouwen in de politiek naar geslacht

Jongeren die in sterke mate het geloof praktiseren, zijn het meest somber geworden sinds de aantreding van het nieuwe kabinet (72%). Jongeren die niet praktiseren, zijn het minst somber geworden sinds het aantreden van het nieuwe kabinet (52%)."

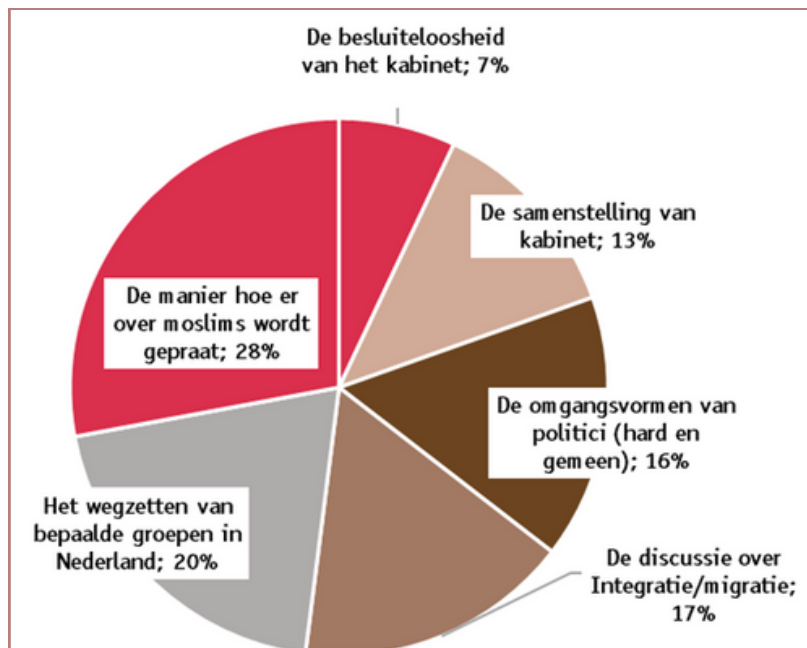

Figuur 15: % ontwikkeling vertrouwen in de politiek naar mate van praktiseren

2.3.3 Waarom heb je geen vertrouwen in de politiek/het kabinet?

Gevraagd naar de oorzaken van het gebrek aan vertrouwen, gaven de respondenten de volgende redenen aan:

- De manier waarop er over moslims wordt gesproken (28%);
- Het wegzetten van bepaalde groepen in Nederland (20%);
- De discussie over integratie en migratie (17%);
- De omgangsvormen van politici (hard en gemeen) (16%);
- De samenstelling van het kabinet (13%);
- De besluiteloosheid van het kabinet (7%).

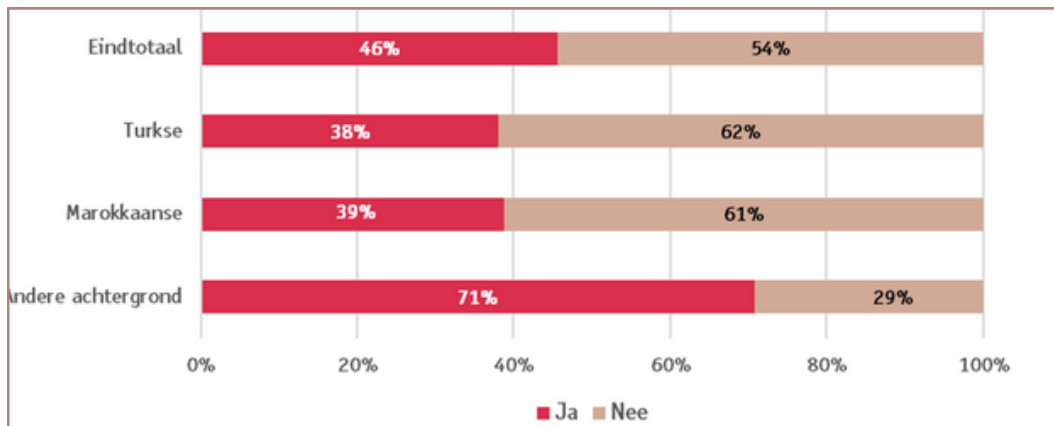

Figuur 16: % redenen gebrek aan vertrouwen in de politiek

2.4 Het vertrouwen in rechters en de rechtsstaat

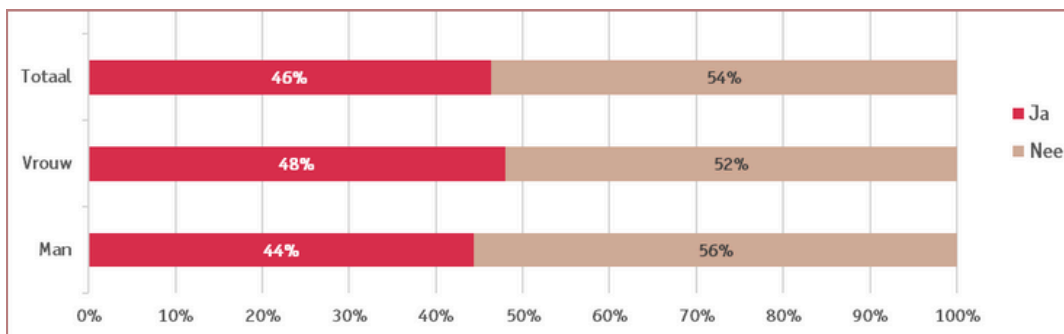
2.4.1 Heb je vertrouwen in de Nederlandse rechtsstaat/Nederlandse rechters?

46% van de ondervraagden heeft vertrouwen in de rechters en de rechtsstaat. Onder Nederlandse moslims met een Turkse of Marokkaanse achtergrond is het vertrouwen het laagst (38% tot 39%). Moslims met een andere achtergrond hebben het meeste vertrouwen in de Nederlandse rechters (71%).

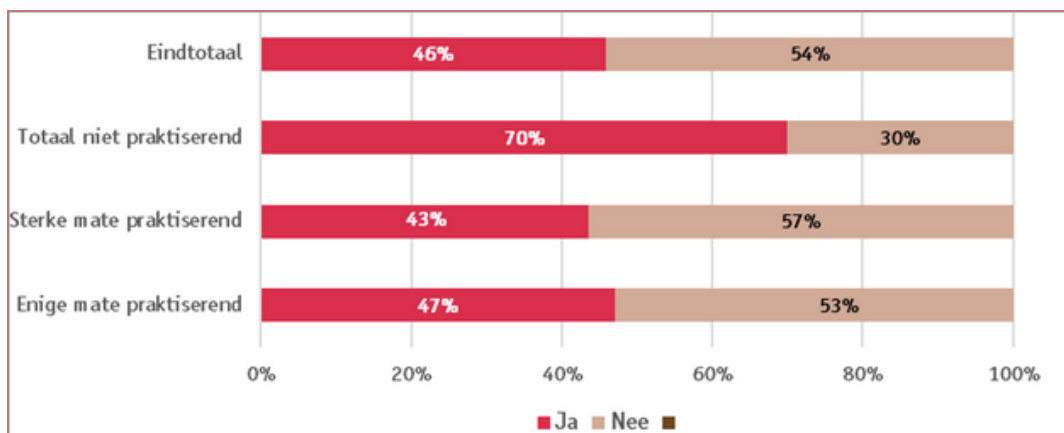
Figuur 17: % vertrouwen in de rechtsstaat naar etniciteit

De ondervraagde vrouwen hebben een iets groter vertrouwen in de rechtsstaat dan de mannen, met percentages van respectievelijk 48% en 44%.

Figuur 18: % vertrouwen in de rechtsstaat naar geslacht

Onder moslims die in sterke mate praktiseren, is het vertrouwen het laagst (43%). Moslims die niet praktiseren, hebben het hoogste vertrouwen in de rechters en de rechtsstaat (70%).

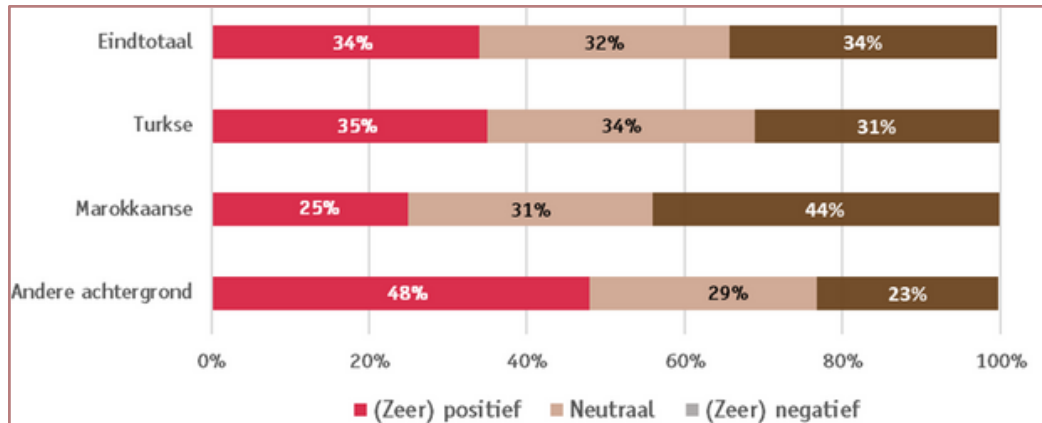

Figuur 19: % vertrouwen in de rechtsstaat naar mate van praktiseren

2.5 Toekomstverwachtingen

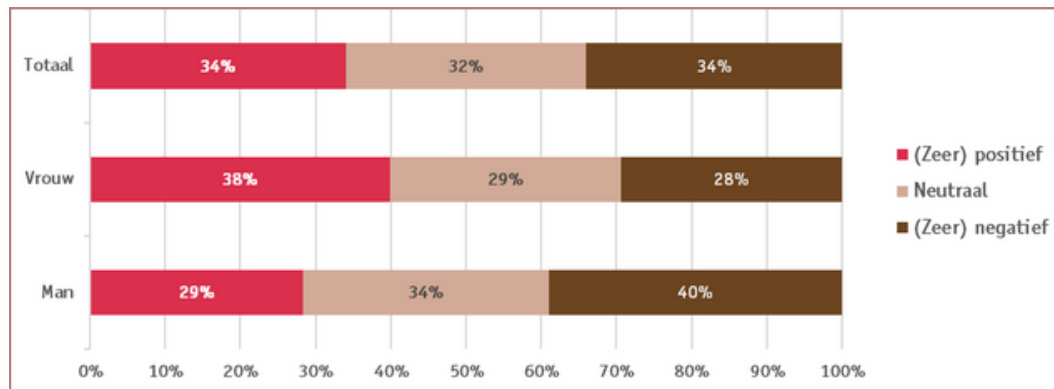
2.5.1 Hoe zie jij je toekomst in Nederland als moslim?

34% van de respondenten heeft een positieve kijk op de toekomst in Nederland. Een even groot percentage van 34% heeft een negatieve kijk. Moslims met een Marokkaanse achtergrond zijn het somberst over hun toekomst in Nederland, met een percentage van 44%. Moslims met een andere achtergrond hebben de meest positieve kijk op hun toekomst, met 48%.

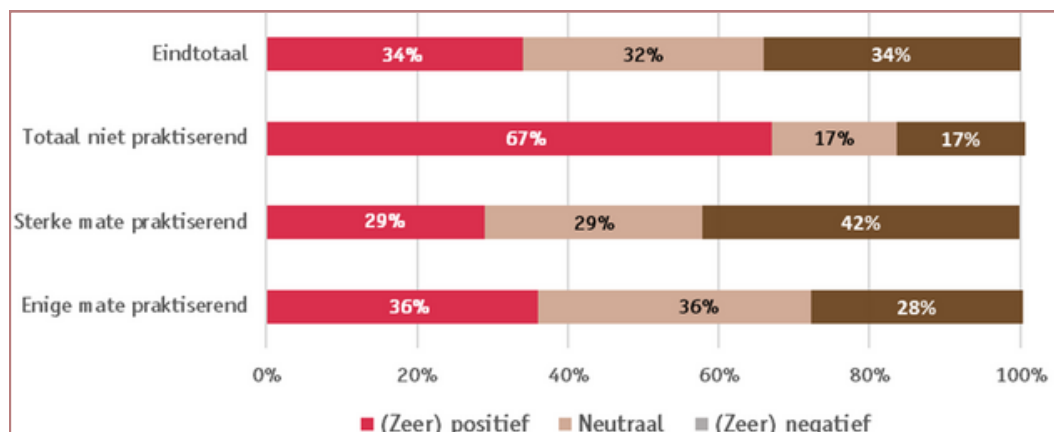
Figuur 20: % kijk op de toekomst naar etniciteit

De ondervraagde mannen zijn negatiever over hun toekomst in Nederland in vergelijking met de vrouwelijke ondervraagden, met percentages van respectievelijk 40% en 28%.

Figuur 21: % kijk op de toekomst naar geslacht

Moslims die in sterke mate praktiseren, zijn het meest negatief over hun toekomst in Nederland (42%). Daarentegen is 67% van de niet-praktiserende moslims (zeer) positief over hun toekomst in Nederland.

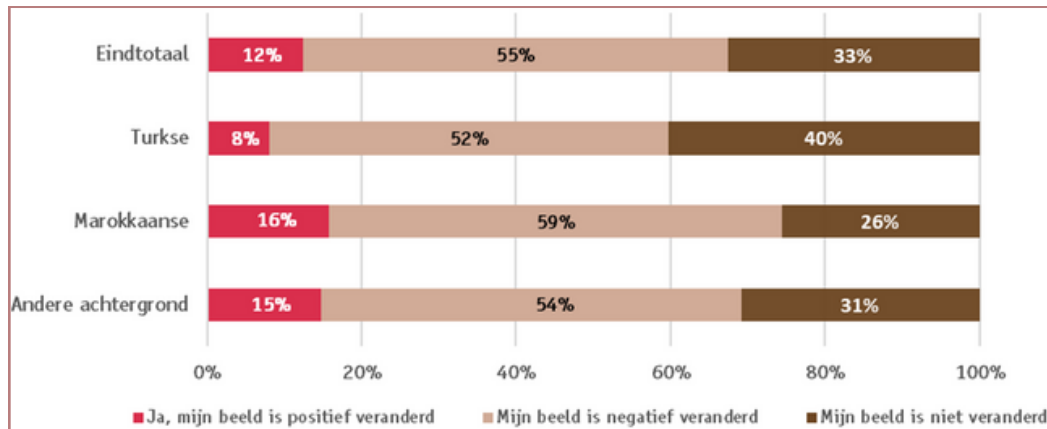

Figuur 22: % kijk op de toekomst naar mate van praktiseren

2.5.2 Is jouw beeld over de toekomst de afgelopen jaren veranderd?

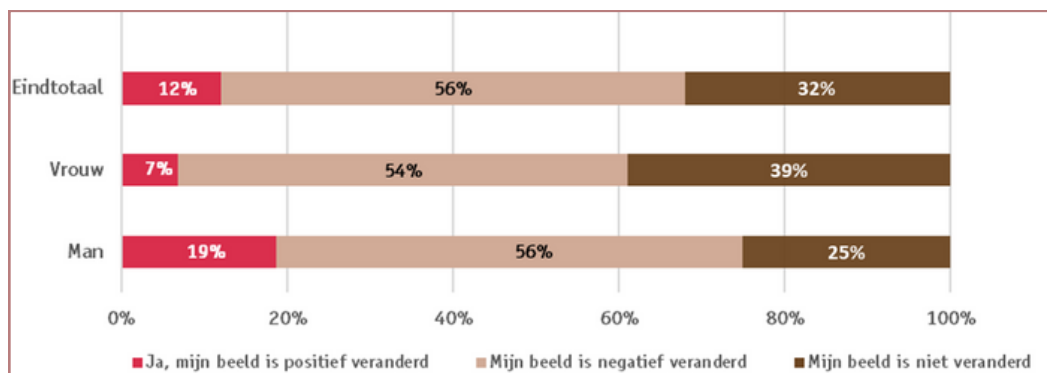
Slechts 12% van de respondenten geeft aan dat hun beeld van de toekomst in Nederland in positieve zin is veranderd, terwijl 33% aangeeft dat hun beeld negatief is veranderd. 33% is van mening dat hun beeld over de toekomst niet is veranderd.

Marokkaanse moslims zijn het meest somber; 59% zegt dat hun beeld negatief is veranderd. 54% van de respondenten met een andere achtergrond geeft aan dat hun beeld is negatief is veranderd, tegenover 52% procent van de Turkse moslims.

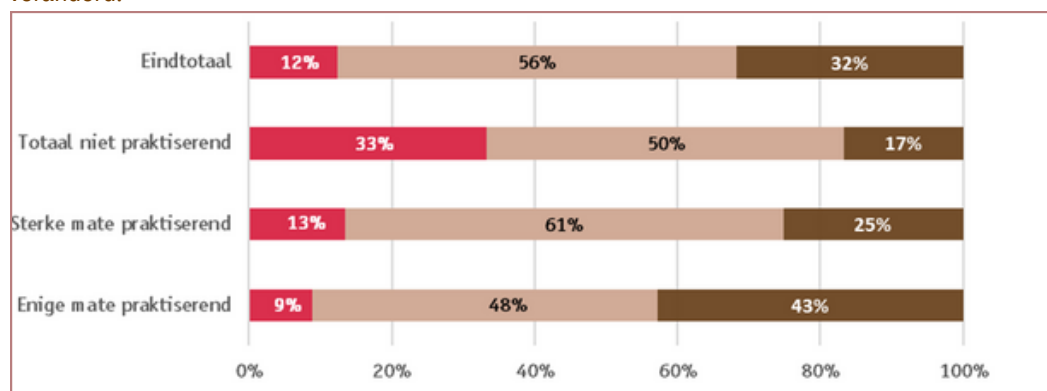
Figuur 23: Percentage ontwikkeling van de kijk op de toekomst naar naar etniciteit.

39% van de vrouwelijke respondenten zegt dat hun beeld van de toekomst in Nederland niet is veranderd, vergeleken met 25% van de mannen.

Figuur 24: Percentage ontwikkeling van de kijk op de toekomst naar geslacht.

61% van de moslims die in sterke mate praktiseren, vindt dat hun beeld van de toekomst in Nederland de afgelopen jaren is veranderd. 33% van de niet-praktiserende moslims geeft aan dat hun beeld over de toekomst juist positief is veranderd.

Figuur 25: Percentage ontwikkeling van de kijk op de toekomst in relatie tot de mate van praktiseren.

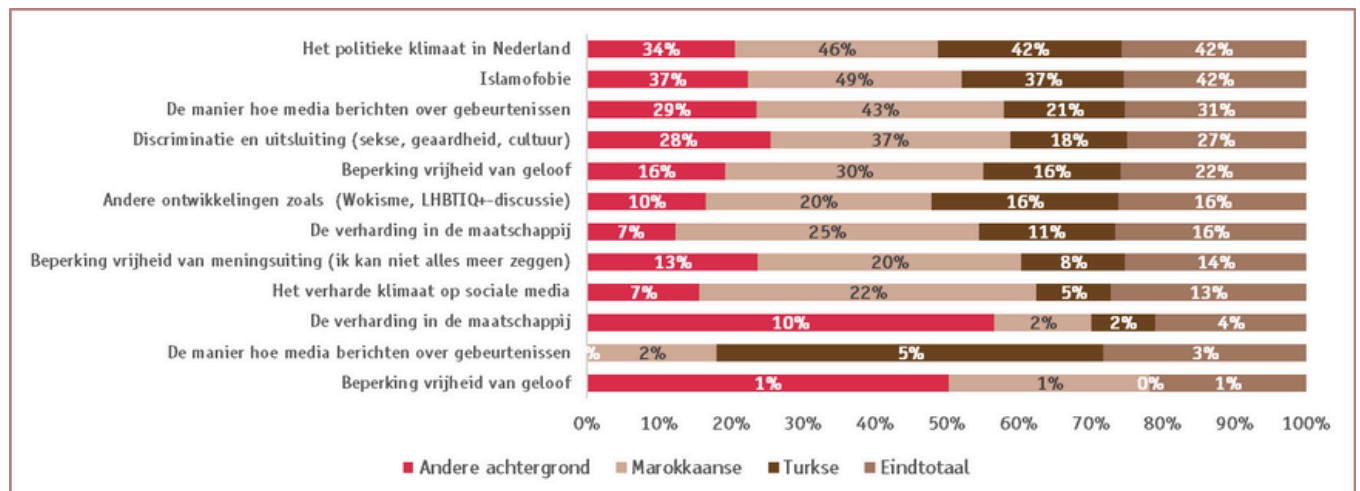
2.5.3 Wat zijn de redenen waarom jouw beeld over de toekomst de afgelopen jaren is veranderd?

De vaak genoemde redenen waarom het beeld over de toekomst is veranderd, zijn:

- Het politieke klimaat in Nederland (42%);
- Islamofobie (41%);
- De manier waarop media berichten over gebeurtenissen (34%);
- Discriminatie en uitsluiting (op basis van sekse en cultuur) (28%);

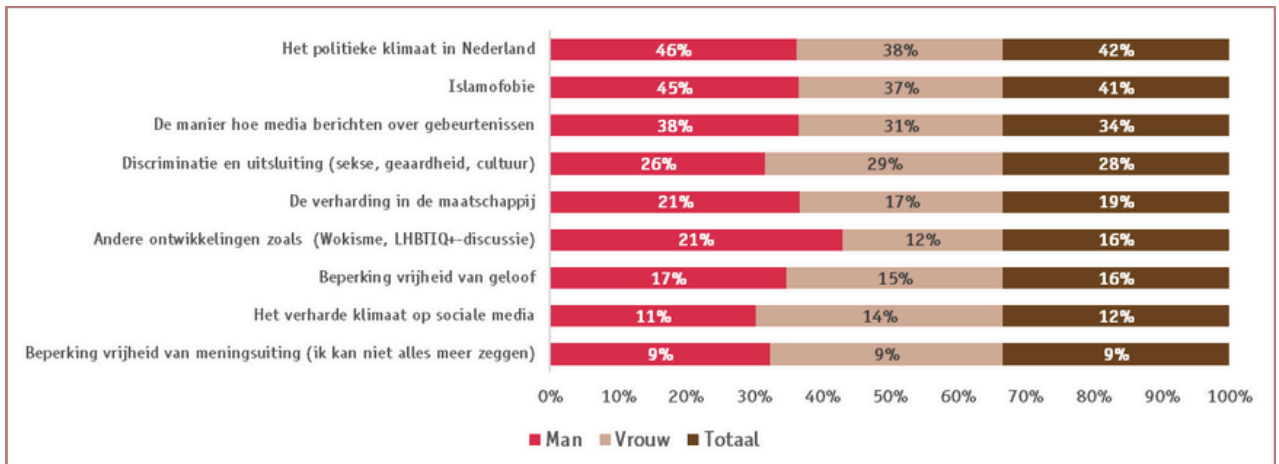
Bij het analyseren van de verschillende respondenten op basis van hun etniciteit en de redenen voor de verandering in hun toekomstbeeld, valt het volgende op:

- 34% van de respondenten met een andere etnische achtergrond, noemt het politieke klimaat, in vergelijking met een gemiddeld percentage van 42%.
- 43% van de respondenten met een Marokkaanse achtergrond, verwijst noemt de berichtgeving in de media, tegenover een gemiddeld percentage van 31%.
- 37% van de respondenten met een Marokkaanse achtergrond, noemt de discriminatie, in vergelijking met het gemiddelde van 27%.
- 21% van de respondenten met een Turkse achtergrond, verwijst noemt de berichtgeving in de media, tegenover een gemiddeld percentage van 31%.
- 18% van de respondenten met een Turkse achtergrond, noemt de discriminatie, in vergelijking met het gemiddelde van 27%.

Figuur 26: Percentage ontwikkeling van de kijk op de toekomst in relatie tot etnische achtergrond.

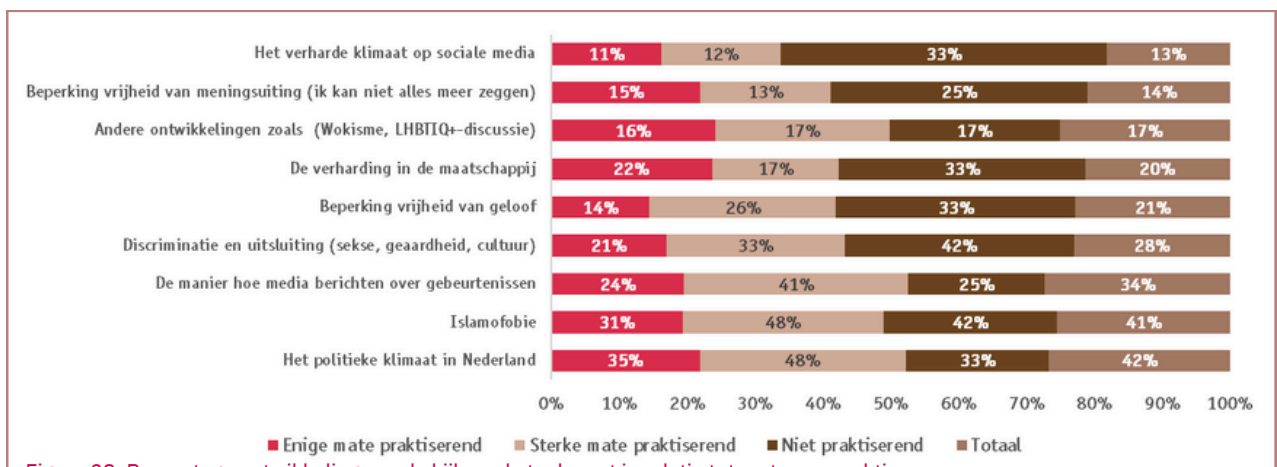
- 46% van de mannen noemt het politieke klimaat als een belangrijke reden waarom zij anders naar de toekomst kijken in Nederland, in vergelijking met 38% van de vrouwen.
- 37% van de vrouwen beschouwt islamofobie als een belangrijke reden voor de verandering in hun toekomstbeeld, in vergelijking met 45% van de mannelijke respondenten.
- Daarnaast ziet 38% van de mannen de negatieve berichtgeving in de media over moslims en de islam als een reden voor de wijziging in hun toekomstbeeld, terwijl dit geldt voor 31% van de vrouwen.

Figuur 27: Percentage ontwikkeling van de kijk op de toekomst in relatie tot geslacht.

Bij het analyseren van de verschillende respondenten op basis van hun mate van geloven en de redenen voor de verandering in hun toekomstbeeld, valt het volgende op:

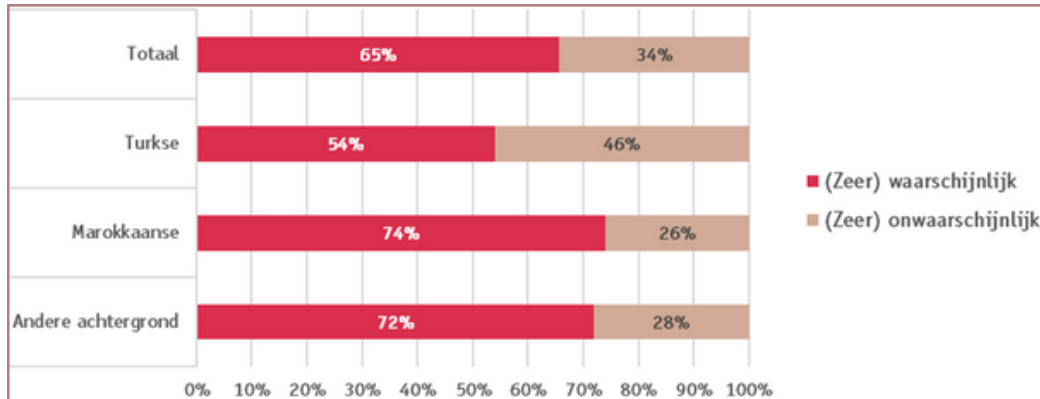
- 24% van de respondenten die gematigd praktiseren, noemt de berichtgeving in de media, in vergelijking met een gemiddeld percentage van 34%.
- 31% van de respondenten die gematigd praktiseren, verwijst naar islamofobie, tegenover een gemiddeld percentage van 41%.
- 41% van de respondenten die sterk praktiseren, noemt de berichtgeving in de media, in vergelijking met het gemiddelde van 34%.
- 48% van de respondenten die sterk praktiseren, wijst op islamofobie, tegenover een gemiddeld percentage van 41%.

Figuur 28: Percentage ontwikkeling van de kijk op de toekomst in relatie tot mate van praktiseren.

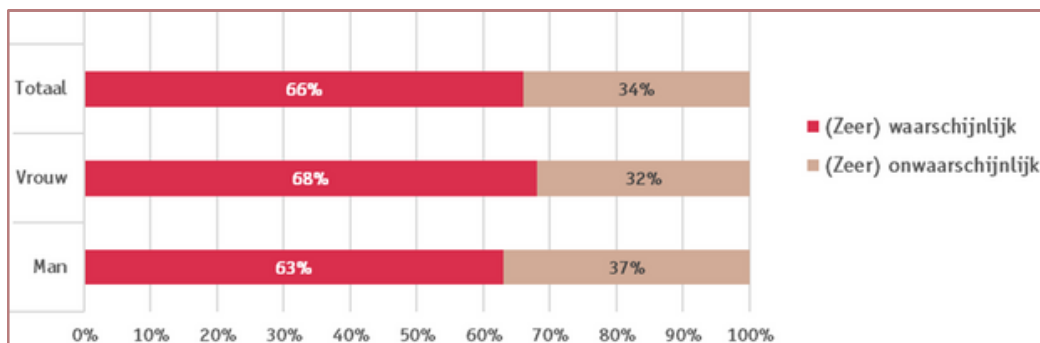
2.5.4 Hoe waarschijnlijk is het dat je in de toekomst Nederland verlaat?

Tweederde (65%) van de ondervraagde moslimjongeren zegt dat het (zeer) waarschijnlijk is dat zij Nederland verlaten voor een bestaan elders. Dit sentiment is het sterkst onder Marokkaans-Nederlandse jongeren (74%) en het minst onder Turks-Nederlandse jongeren (54%).

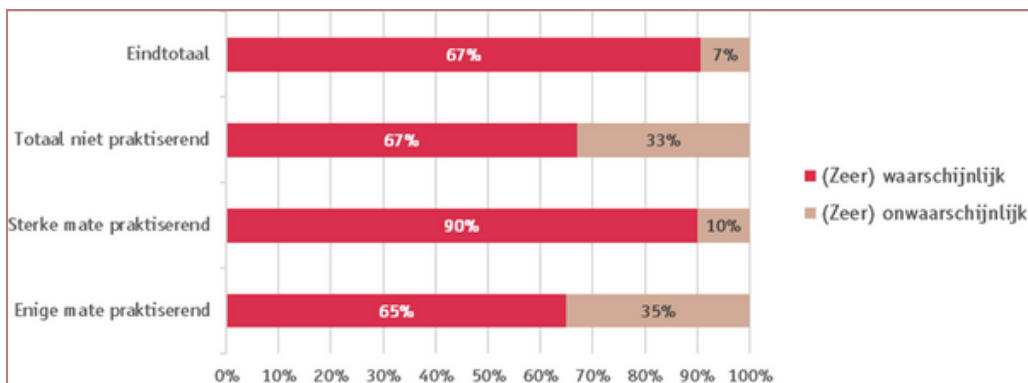
Figuur 29: % respondenten dat overweegt Nederland te verlaten naar etniciteit .

68% van de ondervraagde vrouwen zegt dat het (zeer) waarschijnlijk is dat zij Nederland in de toekomst verlaten, tegenover 63% van de mannen.

Figuur 30: % respondenten dat overweegt Nederland te verlaten naar geslacht .

Een groot deel (90%) van de jongeren die zeggen sterk het geloof te praktiseren, ziet geen toekomst in Nederland. Onder matig of niet-praktiserende moslims is dit aandeel respectievelijk 65% en 67%.

Figuur 31: % respondenten dat overweegt Nederland te verlaten naar mate van praktiseren .

2.5.5 Wat zou de voornaamste reden zijn om Nederland te verlaten en welk land heeft jouw voorkeur?

De meest genoemde redenen om Nederland te verlaten zijn:

1. veiligheid;
2. verhuizen naar een islamitisch land;
3. een nieuw avontuur;
4. normen en waarden;
5. geloof en cultuur.

Daarnaast zijn er veel unieke antwoorden die in mindere mate zijn genoemd, zoals economische redenen, sociale factoren en persoonlijke voorkeuren.

Gevraagd naar bestemmingen om naartoe te verhuizen, worden de volgende landen het vaakst genoemd:

1. Turkije;
2. Marokko;
3. Midden-Oosten.

Daarnaast zijn er veel combinaties en unieke bestemmingen, zoals Canada, Spanje en Indonesië. Geloof, klimaat/weer, veiligheid, familiebanden en economische redenen worden als redenen genoemd om voor een bepaald land te kiezen.

3 Conclusies

Dit onderzoek biedt een diepgaand inzicht in de gevoelens en toekomstverwachtingen van moslimjongeren in Nederland, en onthult zorgwekkende trends met betrekking tot hun veiligheid en vertrouwen in de samenleving. De bevindingen tonen aan dat een aanzienlijk percentage van de respondenten zich onveilig voelt, met een opvallend hoger percentage onder vrouwen en moslims van Marokkaanse afkomst. De invloed van islamofobie en discriminatie is duidelijk aanwezig, wat bijdraagt aan een groeiend gevoel van onveiligheid en uitsluiting.

Het gebrek aan vertrouwen in de Nederlandse politiek is schokkend laag, met 89% van de respondenten die aangeven geen vertrouwen te hebben in de politieke instellingen. Dit wantrouwen wordt verder versterkt door recente politieke ontwikkelingen en de manier waarop moslims in de media worden gepresenteerd. De zorgen over opkomend populisme zijn ook prominent, vooral onder Marokkaans-Nederlandse jongeren, wat de angst voor een onzekere toekomst vergroot.

De toekomstverwachtingen van deze jongeren zijn verdeeld; terwijl éénderde een positieve kijk heeft, voelt een gelijk percentage zich somber over hun toekomst in Nederland. Dit sentiment wordt verder versterkt door de overweging van 65% van de respondenten om Nederland te verlaten, waarbij veiligheid en de wens om naar een islamitisch land te verhuizen de belangrijkste redenen zijn.

Samenvattend benadrukt dit onderzoek de dringende noodzaak voor beleidsmakers en de samenleving om aandacht te besteden aan de zorgen van moslimjongeren. Het is essentieel om een inclusieve en veilige omgeving te creëren waarin deze jongeren zich gewaardeerd en gehoord voelen. Alleen door het aanpakken van discriminatie, het bevorderen van dialoog en het verbeteren van de representatie in de media kan het vertrouwen in de samenleving worden hersteld en kan een toekomst worden gecreëerd waarin moslims zich veilig en geaccepteerd voelen in Nederland.

Bijlage

Vragenlijst

ONDERZOEK NAAR DE TOEKOMST VAN NEDERLANDSE JONGE MOSLIMS

1. Leeftijd

- 18-25 jaar
- 26-35 jaar
- 36 en ouder jaar (einde enquête)

2. Ben je moslim ?

- Ja
- Nee (einde enquête)
- Ik weet het niet (einde enquête)

3. In welke mate praktiseer je je geloof? (volgens de 5 zuilen van de Islam)?

- Sterke mate praktiserend
- Enige mate praktiserend
- Totaal niet praktiserend
- Geen mening

4. Hoe zie jij je toekomst in Nederland als moslim?

- Zeer positief
- Positief
- Neutraal
- Negatief
- Zeer negatief
- Geen mening

5. Is dit beeld de afgelopen jaren veranderd?

- Ja, mijn beeld is positief veranderd
- Mijn beeld is negatief veranderd
- Mijn beeld is niet veranderd (ga naar vraag 7)

6. Wat is/zijn hier de oorz(a)ak(en) van? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Het politieke klimaat in Nederland
- De verharding in de maatschappij
- Andere ontwikkelingen zoals (Wokisme, LHBTIQ+-discussie)
- Discriminatie en uitsluiting (sekse, cultuur)
- Islam fobie
- De manier hoe media berichten over gebeurtenissen
- Het verharde klimaat op sociale media
- Beperking vrijheid van meningsuiting (ik kan niet alles meer zeggen)
- Beperking vrijheid van geloof
- Anders, namelijk:

7. Voel jij je veilig in Nederland?

- Ja (ga naar vraag 9)
- Nee
- Ik weet het niet

8. Waarom voel je je onveilig ? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Bedreiging, intimidatie door andere personen (fysiek)
- Bedreiging, intimidatie door andere personen op sociale media
- Discriminatie en uitsluiting door andere personen
- Discriminatie en uitsluiting door de overheid (politie, Belastingdienst, UWV etc)
- Islam fobie/moslimhaat
- De oorlog in Gaza
- De oorlog in Oekraïne
- Anders, namelijk: i

9. Is je gevoel van veiligheid veranderd de afgelopen jaren?

- Ja ik voel mij veiliger
- Ja ik voel mij minder veilig
- Nee mijn gevoel is niet veranderd
- Anders, namelijk:

10. Heb je vertrouwen in de (Nederlandse) landelijke politiek?

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet

11. Is dit beeld veranderd sinds het aantreden van het nieuwe kabinet Schoof/Wilders?

- Ja ik ben positiever
- Ja ik ben somberder
- Nee het beeld is hetzelfde (ga naar vraag 13)
- Ik weet het niet (ga naar vraag 13)

12. Zo ja, wat is/zijn de oorzaken? (meerdere antwoorden mogelijk)

- De discussie over Integratie/migratie
- De manier hoe er over moslims wordt gepraat
- Het wegzetten van bepaalde groepen in Nederland
- De omgangsvormen van politici (hard en gemeen)
- De besluiteloosheid van het kabinet
- De samenstelling van kabinet (PVV, BBB, VVD, NSC)
- Anders, namelijk:

13. Heb je vertrouwen in de Nederlandse rechtstaat / Nederlandse rechters?

- Ja
- Nee
- Geen mening

Indien nee, waarom niet?

14. In Europa en in de Verenigde Staten is het politieke klimaat veranderd (Wilders, Trump, Orban, AFD, Vlaams Blok). Wat vind je van deze ontwikkeling?

- Zeer zorgwekkend
- Zorgwekkend
- Neutraal
- Positief
- Zeer positief
- Ik weet het niet

15. Hoe waarschijnlijk is het dat je in de toekomst Nederland verlaat?

- Zeer waarschijnlijk
- Waarschijnlijk
- Onwaarschijnlijk (ga naar vraag 18)
- Zeer onwaarschijnlijk (ga naar vraag 18)
- Weet niet/geen mening (ga naar vraag 18)

16. Wat zou de voornaamste reden zijn om te verhuizen?

17. Waar zou je naar toe willen verhuizen?

18. Waarom juist dit land? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Klimaat/weer
- Familiebanden/gezin
- Ik spreek de taal
- Veiligheid
- Geloof en cultuur
- Economie (leven is goedkoper)
- Carrière
- Anders, namelijk:

A. Welke etnische achtergrond heeft u (meerdere antwoorden mogelijk):

- Turkse
- Marokkaanse
- Nederlandse
- Weet niet, geen mening
- Andere achtergrond, namelijk:

B. Geslacht

- Man
- Vrouw
- Anders

C. Wat is je hoogst genoten opleiding?

- Geen
- Basisonderwijs
- VMBO/MAVO
- Havo/Vwo
- MBO
- Hbo/Wo
- Geen mening

D. Wat is uw dagelijkse bezigheid?

- Werkend in loondienst
- Werkend als zelfstandige
- Werkloos en werkzoekend
- Werkloos en niet-werkzoekend / Arbeidsongeschikt
- Huisvrouw/huisman of anders
- Gepensioneerd of VUT
- Student/Leerling/Fulltime opleiding